
Назар ДМИТРИШИН, студент
Науковий керівник: к. геог. н., доц. Новицька С.Р.

ВОДОКОРИСТУВАННЯ ХОРОСТКІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

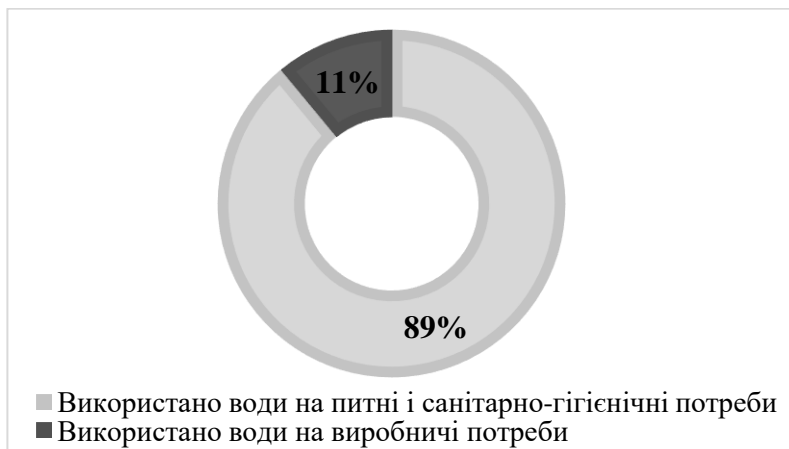
На сучасному етапі розвитку суспільства однією з найважливіших проблем є охорона підземних та поверхневих водних ресурсів. Необхідність збереження гідрологічних ресурсів зумовлена недостатньою потужністю очисних споруд, неефективністю їх роботи, внаслідок перевантаження та застарілості обладнання. Останнім часом спостерігається тенденція до зниження обсягів використання води на потреби різних галузей господарства, проте частка забруднених стоків у зворотних водах є досить високою, що викликає значне забруднення водойм стічними водами [4].

Хоростківська міська територіальна громада (ТГ) розташована у Чортківському районі Тернопільської області. Площа Хоростківської територіальної громади становить 183,6 км², населення – 14 696 осіб. До складу громади входить 9 населених пунктів: м. Хоростків, села Великий Говилів, Карашинці, Ключинці, Перемилів, Верхівці, Сорока, Увисла, Хлопівка [2]. На півночі Хоростківська громада межує з Іванівською громадою, на сході – з Гримайлівською та Гусятинською, на півдні – із Васильковецькою та Копичинецькою і на заході – із Тереховлянською.

Аналіз структури водокористування Хоростківської міської територіальної громади, показав, що за 2021 рік у громаді було забрано із природних водних об'єктів 81 тис. м³ води, у тому числі із підземних водозаборів – 54 тис. м³ [1]. Використано 62 тис. м³ свіжої води, у тому числі на питні і санітарно-гігієнічні потреби – 55 тис. м³ і на виробничі потреби – 7 тис. м³ (рис. 1).

У Хоростківській територіальній громаді понад 65% водозабору здійснюється із підземних водних об'єктів. За результатами гідрохімічних аналізів води із свердловин Хоростківської ТГ (*Проба №1* – м. Хоростків, *Проба №2* – с. Перемилів, *Проба №3* – с. Хлопівка) зроблених у Державній установі «Тернопільський обласний лабораторний центр МОЗ

України», встановлено, що перевищення ГДК фізико-хімічних і санітарно-токсикологічних показників у досліджуваних зразках води немає, загалом якість води відповідає вимогам СанПіН №400 [3] та іншим галузевим стандартам (ГОСТ). Водневий показник рН в межах норми (6,5-8,5) (табл. 1).

Рис. 1. Структура водопостачання Хоростківської міської територіальної громади

Таблиця 1

Санітарно-хімічні показники безпеки та якості підземних вод свердловин Хоростківської територіальної громади

Назва параметрів	Одиниці вимірювання	ГДК [3]	Проба №1	Проба №2	Проба №3
рН	Одиниці рН	6,5-8,5	7,12	7,13	6,9
Сухий залишок (при 110°C)	мг/дм ³	≤1500	390,0	420,0	375,0
Загальна жорсткість	ммоль/дм ³	≤10,0	6,4	7,8	7,2
Загальна лужність	ммоль/дм ³	≤6,5	6,0	6,4	6,5
Загальне залізо	мг/дм ³	≤1,0	0,0	0,0	0,0
Кальцій	мг/дм ³	≤130	114,0	128,0	120,0

Магній	мг/дм ³	≤80	8,5	17,0	14,6
Сульфати	мг/дм ³	≤500	17,3	15,6	11,0
Хлориди	мг/дм ³	≤350	17,7	39,5	21,3
Амоній	мг/дм ³	≤2,6	0,0	0,3	0,0
Натрій	мг/дм ³	≤200	10,8	6,0	9,0
Нітрати по NO ₃	мг/дм ³	≤50	4,2	16,5	6,6

Обсяг загального водовідведення у Хоростківській територіальній громаді, за 2021 рік, склав 134 тис. м³ води. У поверхневі водні об'єкти досліджуваної території за звітний рік було скинуто 133 тис. м³ стічних вод. У тому числі 40 тис. м³ – забруднених зворотних (стічних) вод і 93 тис. м³ – нормативно чистих без очистки зворотних вод (рис. 3). Обсяг оборотного водокористування склав 132 тис. м³ води [1]. В межах досліджуваної території Хоростківської ТГ, очищення стічних вод на очисних спорудах не здійснювалось.

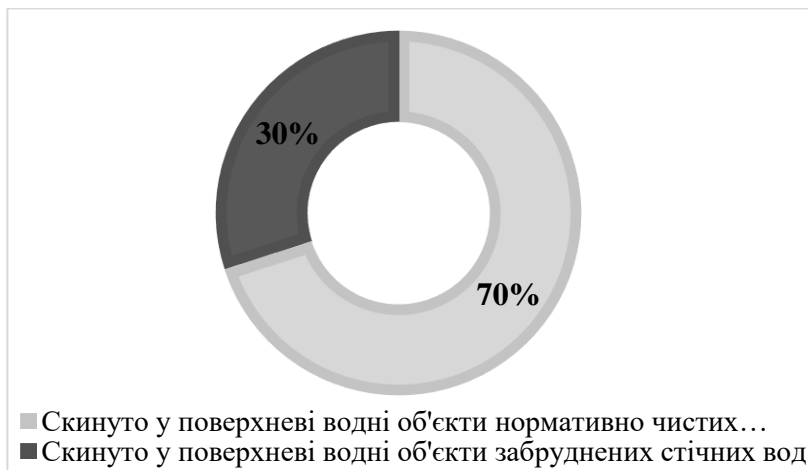

Рис. 2. Структура водовідведення Хоростківської міської територіальної громади

Окремо варто звернути увагу на проблему утилізації стічних вод індивідуальних садиб Хоростківської територіальної громади. Актуальність цієї проблеми зумовлена переведенням

приватних домогосподарств на котельне опалення та водопостачання з місцевих криниць. Для збору стічних вод в дворах збудовано «септики». Тільки незначна їх частина відповідає вимогам. Більшість із них дають можливість стічним водам просочуватись у ґрунти. В межах 10-20 м від «септиків» знаходяться колодязі питної води, у які з часом потраплятиме інфільтрат. Якість питної води істотно погіршується. Окрім того, на врегульовану залишається проблема вивозу і утилізації стічних вод. Місцеві мешканці переважно вивозять стоки «септиків» у лісопосадки, яри, балки, на поля. Жодна із служб не контролює цього процесу. Таким чином в межах населених пунктів та їх околицях відбувається масштабне неконтрольоване забруднення ґрунтів і горизонтів підземних вод [6].

Проблеми забруднення поверхневих водних об'єктів та горизонтів підземних, особливо ґрунтових вод, стічними водами індивідуальних садиб та приватних домогосподарств потребує комплексного вирішення. Вивіз стічних вод має бути регламентованим угодою між власниками «септиків» і дирекцією найближчих комунальних очисних споруд, у якій вказано частота вивозу [6]. Поступлення на утилізацію стічних вод необхідно обліковувати відповідними записами і контролювати частоту вивозу стоків. Вирішенням даної проблеми повинна займатись окрема служба, подібно до тієї, що займається вивозом твердих побутових відходів. Координатором у вирішенні цієї проблеми на місцевому рівні міг би бути інспектор з питань благоустрою та охорони навколишнього середовища територіальної громади [5]. Реалізація такого підходу дозволить вирішити вкрай актуальну та небезпечну за своєю тенденцією проблему забруднення підземних вод, з якою стикаються мешканці практично усіх територіальних громад Тернопільської області.

Отож, за результатами аналізу структури водокористування Хоростківської територіальної громади, можна зробити висновок про порушення окремих параметрів екологічної безпеки досліджуваної території. Високі обсяги водозабору (понад 80 тис. м³) та скидання у поверхневі водні об'єкти забруднених стічних вод (40 тис. м³) є негативними тенденціями у системі водокористування Хоростківської

громади. Тому, пріоритетними напрямками покращення екологічного стану водних ресурсів Хоросківської ТГ, насамперед, є запровадження превентивних механізмів забруднення поверхневих вод; зменшення антропогенного навантаження на басейни малих річок громади, шляхом зменшення розораності та збільшення лісистості території; забезпечення дотримання вимог чинного законодавства щодо забору свіжої води і скидання відпрацьованих вод комунальними і промисловими підприємствами, а також приватними домогосподарствами.

Література:

1. Державне агентство водних ресурсів України. Державний облік водокористування. URL: <https://www.davr.gov.ua/derzhavnij-oblik-vodokoristuvannya>

2. Децентралізація. Офіційний сайт. URL: <http://decentralization.gov.ua> (дата звернення 06.03.2023).

3. Наказ Міністерства охорони здоров'я України №400 від 12.05.2010 р. «Про затвердження Державних санітарних норм і правил «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0452-10#Text>

4. Природокористування: навчальний посібник. За ред. проф. Л.П. Царика. Тернопіль: редакційно-видавничий відділ ТНПУ, 2015. 398 с.

5. Царик Л.П., Кузик І.Р. Децентралізація: виклики та проблеми екологічного менеджменту територій. Подільські читання. Охорона довкілля, збереження біотичного та ландшафтного різноманіття, природнича освіта: проблеми, перспективи, рішення: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. присвячена 25-річчю кафедри екології та біологічної освіти Хмельницького національного університету. За заг. ред. Г. А. Білецької. Хмельницький: ХНУ, 2021. С. 237-239.

6. Tsaryk L., Yankovs'ka L., Tsaryk P., Novyts'ka S., Kuzyk I. (2020). Geocological problems of decentralization (on Ternopol region materials). Journal of Geology, Geography and Geoecology, 29.(1), 196-205.